

Moholy-Nagy
Művészeti Egyetem
Doktori Iskola

Maczó Péter könyve
az infodesignről
A DLA ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Budapest, 2009

BEVEZETÉS

A kutatási terv alapján választott téma a térbeli eligazodást segítő vizuális információk. Egy szóval és pontosabban – az infodesign. Tanulmánykönyvem az egyszerű jeltől a városképi feliratokon át a nagy nemzetközi rendezvényekig és találkozóhelyekig vezet. Allegórikusnak tűnő címe: Ön itt áll.

Az életből vett elméleti pillanat: éppen ott állunk valahol, s ami a dolgot igazán bonyolulttá teszi, igyekszünk valahová.

Cél nincs. A cél: az út.

PAUL GÉRALDY

A tartalom: információs design, amely az információs grafika széles fogalomkörébe illeszthető, ám szűkebb jelentést takar.

Vagyis: nem minden infodesign, ami információs grafika. Maga a szó újkeletű kifejezés, jelentése nyelvenként különböző lehet.

Az angol elnevezés honosodott meg nálunk, de annál tágabb értelemben használjuk, mert a közúti forgalom (KRESZ) információs rendszerét is – szerintem logikusan – ide soroljuk. Német nyelvterületen árnyaltabb és sajátosabb, fogalomkörönként eltérő kifejezést használnak: Wegweiser, Leitsystem, Signaletik, Orientierungssystem. Munkám irányát azonban nem az etimológia szabta meg, bár tanulmányomban a szófejtés és a nyelvi kifejezések pontosabb értelmezése rendre előkerül, miként a könyv maga, – számomra

A betű testet és hangot ad a néma gondolatnak.

FRIEDRICH SCHILLER

klasszikus tárgyként – a legfontosabb és legmaradandóbb alkotása a tervező grafikának. Legkisebb alkotó eleme pedig a betű: alapvető morféma. Bár tanult és gyakorolt mester-ségem mindvégig felismerhető és mértékadó maradt, kutatásomat nem szűkíthettem csupán a tipográfiára.

A téma meghatározó személyiségei és munkásságuk, már a tanulmányok kezdetén – maradjunk az infodesign széles horizontot kínáló kifejezésénél – fontos tájékozási pontokat jelöltek ki számomra.

Ide tartozik az angol tipográfus *Henry C. Beck* tagadhatatlanul Piet Mondriannak, a De Stijl csoport művészeinek stílusára emlékeztető módon komponált és a végletekig letisztított vízszintes, függőleges és 45 fokban absztrahált útvonalhálózati rajza, London metrótérképe, amely különféle kisebb változtatásokkal a világ majd minden hasonló városi térképének etalonjává vált.

Ide sorolom a német tervező *Otl Aicher* olimpiai piktogramsorozatát, amelyet az 1972-es müncheni olimpiai játékokra tervezett, s melynek bevallottan mintát adó előzménye a holland *Otto Neurath*, filozófus és szociológus *Gerd Arntz* osztrák grafikussal 1934-ben közösen kidolgozott grafikai kódrendszere, vagy inkább nyilvános információs jelsora: a nemzetközi gyakorlatban isotype (International

**A tipográfia
mint design
az előadó hangját
és gesztusait
együtt fejezi ki.**

EL LISZICKIJ

System of Typographic Picture Education) néven vált ismertté. Mindenek felett példamutatónak tekintem a svájci betűtervező és tipográfus *Adrian Frutiger* munkásságát, aki komplexitásával az infodesign egyik legmeggyőzőbb, elkötelezett egyénisége. Példája, (a francia metró és a párizsi repülőtér információs rendszere), az infografikán belül is domináns szövegkezelésre és az írott információ fontosságára irányította figyelmemet. A színek korai jelentőségét Theo van Doesburg tanítványa, a német *Max Burchartz* szintanulmányai mutatják. A máig példaként említhető gelsenkircheni Hans-Sachs-Haus szinkódrendszerének megtervezésében Bauhaus-kapcsolatai is irányadóak voltak.

A KÖNYVRŐL...

Szándékom szerint, tanulmányaim alapján egy könyvet terveztem. Ez a kötet – 328 oldalon, 525 képpel illusztrálva – kulturális körutazásra csábítja a tervezőgrafikában jártas és a laikus érdeklődőt.

Felépítésénél és szerkesztésében az információs design tervezésé-

**Az én tőkém
az idő,
nem a pénz**

MARCEL DUCHAMP

nek alapvető követelményeit tartottam szem előtt. Az észlelés és a tájékozódás elemi – biológiai és fiziológiai – jellemzőin át, az emberi kultúrák jelrendszerét követve jutottam el a természetestől az épített környezetig, az információs design tipikus és sajátos eseteit is bemutató mai példákig.

Külön fejezet tárgyalja a térképek történetét és szerepüket korunk – információs design szempontjából kiemelten fontos – találkozási helyein, a városi tömegközlekedéstől a nagy intézményekig, a kereskedelmi, kulturális vagy sportközpontokig.

A grafikai tervezés alapelemei: a pont, a vonal, a kör (logikus sorrendet követve) éppúgy részei a könyvnek, ahogy a nyíl: a legalapvetőbb infodesign jelzés, az idő: a legmarkánsabb infografikai tényező vagy

a szín, mint kód és paraméter, az információs grafika markáns elemeiként bemutatásra kerülnek.

A jel és jeladás sokfélesége az információ rögzítése és továbbítása sok történeti érdekességével inkább kalandozás, felvezető.

Vállaltan lehangúlyosabb része a tanulmánynak: az írás, a közlés, amely a vizuális kommunikációban a szöveg megjelenésénél egyértelműbb kifejezési módot ma sem ismer. Kiemelten fontos alkotó elemei a betűk. Típusai, jellegzetességük, szerepük és a tipográfiai rend a tájékoztatás hatásosságát döntően befolyásoló tényezők.

A számok sajátos szerepét külön fejezet tárgyalja.

A téma fontos része a grafikai képkalkotás, pontosabban a nemzetközi kapcsolatokban egyre jelentősebb, a (beszélt és írott) nyelv

*A terjengősség
épp annyira lehet
homályos,
mint a tömörség*
JOHANNES KEPLER

ismeretétől független magyarázó ábrák és jelek, tehát piktogramok alkalmazása. Valóságos példaként olimpiai játékok jelrendszerét kínálja a könyv. Három, periodikusan ismétlődő kulturális rendezvény eseményeinek infodesignját bemutató

képek után épített környezetünk városképi felirataiból válogatott példák sorozata vezet el a könyv végén látható magyar esettanulmányig: egy repülőtér, egy multikulturális intézmény és egy múzeum és dokumentációs központ infodesign terveinek és a valóságban is látható alkalmazásának ismertetéséig.

A vizuális kommunikációban ma sajátosan infodesignnak nevezett területekig széles út vezet. Ennek megismerése és – lehetőségeim szerint – bejárása, minél gazdagabb megismertetése volt tanulmányaim vállalt feladata. A munkát a tervezőgrafikus szemszögéből vizsgáltam, megállapításaim tehát alapvetően rá vonatkoznak.

VÉGÜL...

bár nem összegzésként – alapvetésem e könyv megírása szerint:

- A sikeres infodesign az üzenet tartalmának pontos ismeretében, annak helyes értelmezésével és artikulálásával a tervezés formai és alaki feladatát vállalja fel. A felhasználó igénye és szándéka szerint a befogadó környezethez méltó, optimális megoldást javasol.
- Az infodesign feladatának megoldásához a tervezőnek innovatív és rendszerelvű megközelítésre van szüksége, ahol a szöveg és a

kép együttes látványa az információ világos értelmezését segíti, de megjelenésével nem tolakodik, sőt a környezethez illő, méretében, stílusában és anyagválasztásában harmonikus.

➤ A tervezőnek ismernie kell nemcsak a konkrét üzenetet, de a lokális felhasználás elvárásai mellett a kommunikáció egyéb, várható szintjeit is: akiknek az információt szánják és azt a szituációt, ahogy a tájékozódás az adott térben megvalósítható.

➤ Mindez a kivitelezés szempontjából nemcsak a látvány szerinti hatásosság (elhelyezés, méret, szín stb.), de a visszacsatolható információátadás lehetőségével a kognitív pszichológia működési mechanizmusának ismeretét is elvárja, ahol az észlelés, a gondolkodás és az értelmezés egymást követően – többnyire rövid időintervallumon belül – a helyes döntést indukálja.

➤ Az információs design lényeges részét alkotó, – értekezésem súlyponti témájának tekinthető – infografika tervezésével szemben a legfontosabb elvárás tehát, hogy a vizuális kommunikáció eszközeként tiszta és egyértelmű kifejezési módot válasszon, jól informáljon. A mondanivaló megformálása nem összegzése, de tartalmi összefoglalója és – hangsúlyait tekintve is – arányos interpretálása az információnak, amelyben annak jellege alapján szöveg, diagram, ábra, térkép vagy piktogram egyaránt helyet, esetenként súlyozott értelmet kaphat.

➤ Az információs felületek nagy része állóképként, az épület vagy az objektum felületi síkjain, különállóan vagy a térben integráltan jelenik meg. Anyagi kivitelezését tekintve az infodesignrendszer a vele szemben támasztott követelmények figyelembevételével széles technológiai lehetőségekkel rendelkezik.

➤ Az infografika tervezésében a méret, a hordozó anyag, a szín általánosan ismert eszköztára mellett a fény, a mozgás és az elektronikus média különös lehetőségeit is igénybe veheti.

➤ A tervezett munka látványát (mondjuk ki: esztétikai értékét) nem mérete, és nem is a felhasználás célja szerinti időtartam szabja meg, de értékelésében a funkció, a vállalt feladat teljesítése alapvető kritérium.